

BOJ DĚLOSTŘELECTVA S POZEMNÍMI PROTITANKOVÝMI PROSTŘEDKY NEPŘÍTELE V ÚTOKU

Tankové jednotky tvoří hlavní údernou sílu pozemních vojsk a na bojišti plní převážně nejdůležitější úkoly. Jejich význam výrazně vzrostl po zavedení zbraní hromadného ničení. Tanky se vyznačují mohutnou výzbrojí, vysokou pohyblivostí, větší odolností proti účinkům jaderných úderů a schopností vést bojovou činnost bezprostředně po jaderném napadení. Kvalita i kvantita tanků často rozhoduje o výsledku boje a operace. Proto se věnuje jejich rozvoji ve všech vyspělých armádách soustavná pozornost.

Hromadné použití tankové techniky na válčišti má zpětně za následek rychlé zkvalitňování protitankových (PT) zbraní a široké zvyšování jejich početních stavů u pozemních vojsk.

Chceme-li tedy úspěšně použít vlastní tankové jednotky v soudobém boji a operaci, musíme zničit hlavní PT prostředky nepřítele ještě do zahájení útoku vlastních tanků, neboť nebude-li poměr mezi tanky a PT prostředky včas změněn ve prospěch útočících tanků, nebude útok tanků úspěšný.

V článku rozeberu boj dělostřelectva s pozemními PT prostředky nepřítele jako jsou ruční PT zbraně, stíhače tanků a protitankové řízené střely (PTRS).

Charakteristiku pozemních PT prostředků nepřítele neuvádím, protože byla již několikrát publikována a je známá.

K průzkumu PT prostředků nepřítele

PT prostředek jako objekt průzkumu se projevuje charakteristickým obrysem, činností obsluhy, trakčním prostředkem, manévrem a palbou. Jednotlivé příznaky můžeme kvalifikovat různou četností a vahou.

Při použití PT prostředků v opěrných bodech je nejméně demaskujícím projevem manévru a trakční prostředek. Tyto faktory naopak vystoupí do popředí v případě použití PT prostředků v rámci protitankové zálohy.

Využití palby PT prostředku k jeho zjištění je sice možné a vzhledem k jiným projevům objektu je příznakem naprosto zjevným, avšak je spojeno s pravděpodobností vlastních ztrát na obrněné technice.

Důležitým momentem pro zjištění objektu je bezesporu jeho charakteristický obrys nebo tvar. Demaskuje jej v případě manévru pohybem. Naopak na palebném stanovišti ztrácí obrys poněkud na významu úpravou terénu a maskováním.

Trakce jako demaskující činitel má své výhody i nevýhody. Zatím co u kanónového stíhače tanků je demaskujícím příznakem prvního řádu, není tomu tak u ostatních prostředků. Např. obrněný transportér jako přepravní pro-

středek PTRS je snadněji zjistitelný než samotná PTRS. Ovšem ne každý transportér je PTRS vyzbrojen.

Nejméně charakteristických příznaků pro zjišťování mají PTRS Milan a Dragon, které obsluhují jednotlivci ze země. V takovém případě může být demaskujícím činitelem specifická činnost obsluhy a její umístění v rájónu obrany. Tuto činnost můžeme charakterizovat jako skrytý pohyb dvou vojáků, zvolené místo má vždy skrytou přístupovou a ústupovou cestu do týlu nebo do stran, dobrý výhled a někdy také ženíjní úpravu.

K průzkumu pozemních PT prostředků nepřítele máme jako rozhodující tyto průzkumné síly a prostředky:

- pozemní pozorování bez překročení předního okraje (především dělostřelecké pozorovatelný),

- radiolokátor SNAR - 10,
- fotografování ze země (panoramatické snímky),
- pozorování v hloubce sestavy nepřítele (bojové průzkumné hlídky praporů, průzkumné skupiny pluku a divize, skupiny hloubkového průzkumu),
- pozorování ze vzduchu (zvláště průzkumné vrtulníky),
- snímkování ze vzduchu (svislé letecké snímky).

Dělostřelecké pozorovatelný jsou schopny zjistit PT prostředky nepřítele umístěné v rájónech obrany či opěrných bodech, na palebných stanovištích (čarách zasazení) nebo na přesunu za podmínky přímé viditelnosti.

Radiolokátor SNAR - 10 může zjistit pohybující se PT prostředky, zvláště protitankové zálohy na přesunu a při zaujímání čar zasazení, až do vzdálenosti kolem 15 km při jeho výhodném umístění.

Dobré výsledky dosáhneme též pomocí pozemního fotografování. Z panoramatických snímků lze zjistit všechny PT prostředky, umístěné na přímou viditelnost. Vyžaduje to však čas na vyměření stanovišť fotografování, snímkování a na zpracování snímkového materiálu (pro úsek obrany nepřátelské brigády jedním fotografickým družstvem 12 až 15 hodin).

Pozorování bojových průzkumných hlídek praporů, průzkumných skupin pluků a divizí a skupin hloubkového průzkumu v hloubce sestavy nepřítele má velké možnosti, neboť postihuje současně celou hloubku rozmístění všech pozemních PT prostředků.

Vzdušný průzkum má určitá omezení. Průzkumný letec není s to zjistit jednotlivé PT prostředky zvláště pro jejich malé rozměry. Průzkumný vrtulník je schopen zjišťovat i jednotlivé PT prostředky ovšem při průzkumu bez přeletu předního okraje jen do hloubky asi 2 km. U cílů větších rozměrů se může hloubka zjištění zvětšit 2 až 3X.

Jedním z výhodných zdrojů zpráv o PT prostředcích jsou letecké snímky. Mohou jednorázově s dostatečnou přesností i možností opakování zobrazit všechny PT prostředky. Jedním z podstatných kritérií pro zjištění je však schopnost rozlišení zobrazovaného objektu vzhledem k jeho rozměrům.

Použití dělostřelectva k umlčování (ničení) PT prostředků nepřítele

V boji s PT prostředky nepřítele mají všechny zbraňové systémy dělostřelectva svou nezastupitelnou úlohu, neboť nezávisle na meteorologických podmínkách, denní a roční době, na terénu a jeho reliéfu jsou schopny spolehlivě umlčovat (ničit) objekty PT obrany nepřítele.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války a rozbor lokálních válek jednoznačně svědčí o tom, že útok může být úspěšný jen v tom případě, kdy je bezpeč-

ně vyřazen systém PT obrany nepřítel. Proto organizace překonání PT obrany, tj. mimo jiné zvláště boj s PT prostředky nepřítel, je jedním z nejdůležitějších opatření při přípravě i v průběhu útoku.

Zobecnění zkušeností ze cvičení i teoretická zkoumání umožňují učinit některé závěry o organizaci boje dělostřelectva s PT prostředky nepřítel.

Organizace boje s PT prostředky zahrnuje tato hlavní opatření:

- průzkum systému PT obrany,
- určení sil a prostředků pro její umlčení (ničení),
- vydání úkolů prostředkům, vyčleněným pro tento úkol,
- organizaci součinnosti mezi nimi a útočícími vojsky v souladu se zámyslem vedení bojové činnosti.

Tato opatření organizují odpovídající velitelé a štáby.

Dělostřelectvo vede boj s PT prostředky nepřítel nepřetržitě, při přechodu do útoku, při překonávání obranných postavení, při rozvíjení útoku v hloubce, při odrážení protiztečí (protiúderů), při zasazení druhých sledů a záloh, při překonávání vodních překážek i při upevnění dosažených čar. Přirozené způsoby a metody plnění palebných úkolů budou různé.

Při organizaci boje s PT prostředky bude nutné nejprve umlčet četné opěrné body v prvním sledu a v blízké hloubce, protože v jejich sestavě je značné množství granátometů, pancéřovek, tarasnic, stíhačů tanků i odpalovacích zařízení PTRS.

Hlavní metodou umlčování opěrných bodů je soustředěná palba oddílů (skupiny baterií) ze zakrytých palebných postavení, doplněná palbou děl pro přímou střelbu na jednotlivé cíle. Přitom kalkulačně je oddíl podle druhu a ráže schopen umlčet spolehlivě (v závislosti na konkrétních rozměrech) jeden až dva takové objekty.

Současně s umlčováním (ničením) živé síly a palebných prostředků v četných opěrných bodech vedeme palbu na PT prostředky, rozmístěné mezi nimi, které mohou představovat bodové cíle (odpalovací zařízení PTRS, stíhač tanků apod.) nebo plošné cíle (četa PTRS nebo stíhačů tanků aj.).

K ničení bodových cílů je účelné přibírat vlastní prostředky pro přímou střelbu; jsou-li tyto cíle nepozorované, pak je umlčujeme dělostřelectvem ze zakrytých palebných postavení. V tomto případě bude obvykle dostačovat palba čtyř nebo baterií.

PT prostředky jako plošné cíle obvykle ničíme soustředěnou palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení. Přitom vedeme palbu takovým způsobem, abychom způsobili ztráty co největšímu množství palebných prostředků. Kalkulačně počítáme na jeden objekt jeden až dva oddíly (skupinu baterií).

Důležitý význam má podrobná organizace palby na PT prostředky v protitankových zálohách. Umlčením těchto objektů můžeme ztížit a v některých případech i zmařit manévry nepřítel na ohrožené směry, což oslabuje celý systém jeho PT obrany na tankových směrech.

K vedení palby na prostory rozmístění protitankové zálohy nepřítel je výhodné použít dalekonosné dělostřelectvo a raketometry, zvláště ze sestavy dělostřeleckých skupin vyšších stupňů velení (pokud jsou vytvořeny). V závislosti na rozměrech takového objektu a jeho rozmístění můžeme k ničení přibírat jeden či více oddílů, které vedou soustředěnou nebo hromadnou palbu. Poněvadž tyto cíle obvykle nejsou pozorovatelné z pozemních pozorovatelů, je účelné pro pozorování palby použít vrtulníky ev. průzkumné letectvo.

Letectvo může nepřetržitě pozorovat umlčování objektů a ne dovolit jejich manévry (opustit postřelovaný prostor).

Důležitou úlohu v systému PT obrany nepřítele mají také baterie v zakrytých palebných postaveních. Tyto jsou schopny způsobit ztráty našim tankům v prostorech soustředění, při přesunu k přednímu okraji, na čarách rozvinování i v průběhu rozvíjení útoku. V případě vyjití vlastních jednotek do hloubky obrany mohou být tyto baterie velmi účinně použity k vedení přímé střelby. Organizace boje s nepřátelským dělostřelectvem v článku neřeším.

Jedním z prvků boje dělostřelectva s PT prostředky nepřítele je umlčování jeho míst velení, radiolokačních stanic, přístrojů pro noční vidění a jiných prostředků průzkumu. Jejich včasné umlčení narušuje systém velení a řízení PT prostředků a snižuje účinnost jejich použití. Tyto palebné úkoly mohou plnit v závislosti na charakteru objektu baterie a oddíly ze zakrytých palebných postavení, nebo také prostředky pro přímou střelbu.

K boji s PT prostředky můžeme též výhodně použít dýmového střeliva a to k oslepení míst velení a prostředků průzkumu a nebo i palebných prostředků na palebných stanovištích a čarách zasazení. Účinné je také použití zápalného střeliva ke způsobení požárů v prostorech činnosti PT prostředků (samozřejmě tak, aby tyto později nebránily vlastní činnosti).

Chceme-li zabezpečit vysoké tempo útoku, musíme věnovat trvalou a intenzivní pozornost boji s PT prostředky nepřítele i v období činnosti vlastních vojsk v hloubce jeho obrany. V tomto období můžeme použít palebné přepady oddílů dalekonosného dělostřelectva a raketometů na PT prostředky druhých sledů a na zálohy (v to PT). Umlčovat (ničit) v prostorech soustředění, na čarách zasazení ev. při rozvinování k protizteči (protiúderu) můžeme úspěšně hromadnou, soustředěnou či přehradnou palbou dělostřelectva se zakrytých palebných postavení a prostředky pro přímou střelbu.

Určitou zvláštností je to, že v průběhu útoku při boji s PT prostředky nepřítele palebné možnosti dělostřelectva narůstají. Je to dáno tím, že v dynamice boje vedeme palbu na některé cíle s charakterem nekrytí živé síly, tzn. s menší spotřebou střeliva, což umožňuje umlčet (ničit) více cílů.

S cílem snížit tempo útoku se bude obránce snažit oslabit všemi dosažitelnými prostředky (v to PT) úderné uskupení a nedopustit organizované zasazení do boje druhých sledů k dalšímu rozvíjení úspěchu. Útočící strana bude proto muset cílevědomě usměrnit palebnou činnost dělostřelectva na umlčování protitankových záloh, dělostřelectva v zakrytých palebných postaveních a také PT prostředků, umístěných bezprostředně před čarou zasazení svých vojsk. Přitom část dělostřelectva předem připraví hromadné (soustředěné) palby k zabezpečení odkrytých křídel a styků. K ničení PT prostředků v pásmu zasazení přibíráme maximální množství dělostřelectva ze sestavy vojsk prvního sledu a organické a posilové dělostřelectvo zasazovaného druhého sledu. Mimo to vedeme manévry palbou z boků.

Neméně důležitý je boj s PT prostředky i při odražení protizteči (protiúderů), poněvadž k zabezpečení čar rozvinování protiúderného uskupení a jeho boků používá nepřítel protitankové dělostřelectvo, tanky a jiné prostředky. Z toho vychází potřeba vést na ně palebné údery dělostřelectva (v součinnosti s jinými prostředky ničení) a tím ztížit rozvinutí vojsk nepřítele k protizteči (protiúderu). Mimo to ničíme PT prostředky, které jsou v sestavě protiúderných uskupení v rámci hromadných paleb (palebného přepadu). Svůj význam má také včasné zahájení přehradné palby (pohyblivé

i nepohyblivé) k zabránění manévru druhými sledy, zálohami a dělostřelectvem. Přehradné palby můžeme spojit se soustředěnou palbou na PT prostředky v prostorech jejich rozmístění a s palbou děl pro přímou střelbu na čáry rozvinutí.

Zvlášť efektivní je k boji s PT zbraněmi nepřítele využití prostředků pro přímou střelbu. Při ní je spotřeba střeliva podstatně menší a palebný úkol trvá kratší dobu. Přímou střelbou můžeme při cílevědomé organizaci systému paleb současně ničit PT prostředky rozmístěné v různých výškách a na různých dálkách, což je pro nepřímo střelící dělostřelectvo úkol značně náročný. Prostředky pro přímou střelbu musíme však umístit tak, aby pravděpodobnost zásahu jednotlivých typů prostředků byla optimální. Chceme-li podle propočtů zabezpečit maximální účinnost jednotlivých zbraňových systémů (pravděpodobnost zásahu cíle kolem 80 až 90 %), musí ruční PT prostředky postupovat bezprostředně v sestavě prvosledových čet a rot, PT kanóny musí být umístěny v rozmezí 500 až 1200 m a PTRS 800 až 2500 m od předního okraje.

Beze zbytku lze splnit za útoku tento požadavek u ručních PT zbraní, bezzákluzových kanónů a PTRS; s řadou těžkostí, vyplývajících z trakce a hmotnosti, u PT kanónů.

Úspěšný boj s PT prostředky není jednorázovou záležitostí a pouze jednoho druhu palebného prostředku, tj. dělostřelectva. Naopak boj s PT prostředky představuje celý komplex opatření, která vyúsťují do účinné palebné činnosti různých zbraňových systémů, které mohou vyřazovat PT prostředky v různých vzdálenostech od předního okraje. Jinak řečeno svou roli při plánování, organizování a řízení tohoto boje má i rozdělení povinností a odpovědností mezi jednotlivé stupně velení.

Boj s PT prostředky je nedílnou součástí vševojskového boje a patří k rozhodujícím momentům boje o vybojování palebné nadvlády. Zvláštností v činnosti PT prostředků je, že se musí dříve či později objevit v blízkosti čáry dotyku. To je ovšem pro vlastní vojska nevýhodné, neboť na základě teoretických rozborů západních odborníků bylo zjištěno, že nejvíce tanků ztratí nepřítel do 2000 m od čáry dotyku. Proto se musíme snažit umlčet (zničit) maximum PT prostředků nepřítele dříve, než se vlastní tankové jednotky dostanou do vzdálenosti 2000 m od čáry dotyku. I v našem případě musí platit zásada, že za ničení (umlčování) odpovídá ten stupeň velení, který má příslušné prostředky průzkumu a ničení. Nelze tedy zřejmě při rozdělování povinností a odpovědností mezi jednotlivé stupně velení postupovat jinak, než že bojiště bude rozděleno do zón a v nich budou jednotlivé stupně velení boj s PT prostředky nepřítele plánovat a řídit.

Možné rozdělení povinností a odpovědností při boji s PT prostředky — viz tab. 1.

Celkově můžeme říci, že pluk bude odpovídat za ničení (umlčování) PT prostředků na úrovni praporů 1. sledu, divize praporů 2. sledu a záloh, armád a brigád 2. sledu (ev. divizí bližších operačních záloh), front divizí hlubších operačních záloh.

Na závěr chci zdůraznit, že ve všech případech dosáhneme úspěchu při boji s PT prostředky nepřítele jen tehdy, kdy se jej zúčastní všechny dostupné pozemní síly a prostředky i letectvo a kdy je mezi nimi co nejtěsnější součinnost. Tuto organizuje vševojskový velitel. Je-li součinnost na potřebné úrovni a využijeme-li optimálně bojových možností jednotlivých zbraňových systémů, pak můžeme s PT prostředky nepřítele bojovat i v soudobých podmínkách vcelku úspěšně.

Stupeň velení	Vzdálenost od čáry dotyku	Hlavní prostředky průzkumu	Prostředky ničení	Charakteristika PT prostředků
Front Armáda	20 km a více	Vzdušný průzkum (pozorování, snímkování), skupiny hloubkového průzkumu, rádiový průzkum	Raketové vojsko Letectvo Bojové vrtulníky Diverzní skupiny	PT prostředky v sestavě svazků v prostorech soustředění, ve vyčkávacích prostorech či za přesunu k frontě
Divize	Od 3–5 km (dosah přímé viditelnosti) po 20 km	Vzdušný průzkum (zvláště vševoj- skové letectvo), průzkumné skupiny divize, skupiny hloubkového průzkumu, rádiový a radiolokační průzkum, pozemní pozorování (výjimečně)	Raketové vojsko Vyčleněné letectvo Dělostřelectvo ze zakrytých paleb- ných postavení	PT prostředky v prostoru rozmístě- ní, ve vyčkávacích prostorech, v sa- mostatných rajónech obrany, za přesunu
Pluk	Od čáry dotyku po 3–5 km (dosah přímé viditelnosti)	Pozemní pozorování, pozemní foto- grafování, bojové průzkumné hlídky praporů, průzkumné skupiny pluků	Dělostřelectvo ze zakrytých paleb- ných postavení. Dělostřelectvo pro přímou střelbu. Prostředky moto- střeleckých a tankových jednotek	PT prostředky v rámci sestavy čet a rot či samostatně, na čáře zasazení, na palebném stanovišti

Poznámka: Raketové vojsko při boji s použitím ZHN